

Молодий Вчений

ISSN 2304-5809

СПЕЦВИПУСК

КОМУНАЛЬНИЙ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ВІННИЦЬКИЙ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
КОЛЕДЖ»

У ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ
«ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ:
НАУКОВИЙ,
ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ,
ФІЛОСОФСЬКИЙ,
СОЦІАЛЬНИЙ,
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ
ВЕКТОРИ»

19-20 жовтня 2023 року

1.1

(125.1)
2024

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«Молодий вчений»

№ 1.1 (125.1) січень 2024 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Бондар О.Б. – канд. с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – д-р. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.Л. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос.
в галузі культурології

Технічні науки

Грищенко Д.С. – канд. техн. наук
Горобей М.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Почужевський О.Д. – канд. техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Гуральна С.С. – канд. мистецт.
Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Хімічні науки

Козьма А.А. – канд. хім. наук

Військові науки

Можаровський В.М. – д-р військ. наук

Міжнародна наукова рада

Adam Wrobel – Doktor, Associate Professor (Poland)
Arkadiusz Adamczyk – Professor, Dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Michał Sojka – Doctor in Engineer (Poland)
Stanisław Kunikowski – Associate Professor, Dr hab. (Poland)
Wioletta Wojciechowska – Doctor of Medical Sciences (Poland)

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
НБУ ім. В.І. Вернадського, Google Scholar, CrossRef, Index Copernicus.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого ЗМІ серія КВ № 18987-7777Р,
видане Державною реєстраційною службою України 05.06.2012 року.

Шановні колеги!

Перед Вами спеціальний випуск наукового журналу «Молодий вчений», у якому опубліковані наукові праці учасників V Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «ФІЛОЛОГІЧНІ ГОРИЗОНТИ: НАУКОВИЙ, ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ, ФІЛОСОФСЬКИЙ, СОЦІАЛЬНИЙ, НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИЙ ВЕКТОРИ», яка відбулася 19-20 жовтня 2023 року на базі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж». Мета проведення конференції – вивчення передових надбань у філологічній царині й проведення наукових дискусій з актуальних питань вітчизняного та зарубіжного мовознавства, лінгводидактики, національної педагогіки. Проведена конференція зібрала понад 250 учасників з освітніх та наукових установ України та світу, які представили свої наукові здобутки з актуальних питань прагмалінгвістики, соціолінгвістики, психолінгвістики; з інституційних трансформацій у філологічній освіті; із «креативної деструкції» в підготовці фахівців-філологів; із мовних аспектів у сучасному мас-медійному просторі; із поетики художнього тексту; із проблем лексикології, фразеології й лексикографії; із сучасних проблем лінгводидактики; із теоретичних та практичних проблем граматики; із дошкільної освіти в освітньому процесі. Конференція була проведена на базі філологічного факультету Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» за підтримки Департаменту гуманітарної політики Вінницької обласної державної адміністрації, Вінницької обласної ради та адміністрації коледжу на чолі з в. о. директора, відмінником освіти України Костянтином Войцехівським та методистом Тетяною Рудою, з ініціативи декана філологічного факультету, кандидата педагогічних наук, доцента Олени Марценюк та завідувачів кафедр: української філології – кандидата філологічних наук Надії Скрипник; германської та слов'янської філології – кандидата педагогічних наук Ірини Головської; зарубіжної літератури та основ риторики – кандидата філологічних наук Юлії Лебедь. Голови циклової комісії викладачів іноземної мови Олени Жупанової.

Цьогоріч продовжили традицію поєднувати генерацію нових ідей у контексті вирішення актуальних проблем філології з підтримкою тих, хто дає нам можливість працювати на освітянській ниві. З ініціативи Надії Скрипник та Олени Марценюк, викладачів коледжу проведено благодійну акцію з метою підтримки Збройних Сил України. Дякуємо кожному, хто зробив свій внесок у Перемогу!

До участі в конференції долучилися науковці провідних закладів вищої освіти та наукових установ України: Інституту педагогіки НАПН України, Інституту української мови НАН України, Національного університету «Острозька академія», Волинського національного університету імені Лесі Українки, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Донецького національного університету імені Василя Стуса, Національного авіаційного університету (Київ), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Державного податкового університету (Ірпінь), Державного торговельно-економічного університету (Київ), Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, Вінницького інституту університету «Україна», Комунального закладу вищої освіти «Вінницька академія безперервної освіти», Ліцею цивільного захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, «Бродівський фаховий педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича» Львівської обласної ради, обласного коледжу «Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка Полтавської обласної ради», Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету», ЗП (ПТ)О «Гніванський професійний ліцей», Дербчинського ліцею Джуринської громади Жмеринського району, Комунального закладу «Вінницький ліцей № 22», Комунального закладу «Вінницький ліцей № 26 імені Героя України Дмитра Майбороди», Комунального закладу «Вінницький ліцей № 10», Комунального закладу «Вінницький ліцей № 2», Комунального закладу освіти «Середня загальноосвітня шко-

ла № 124» Дніпровської міської ради, Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

Серед учасників конференції були представники: der Bildungsdirektion Wien, Österreich; Mittelschule Wien, Österreich; Estonian Literary Museum, Estonia; Університету імені Яна Кохановського, м. Кельце, Польща; Silesian University of Technology, Gliwice, Poland; Maria Skłodowska-Curie Technical School no. 8, Kielce, Poland; Deutschland, Göppingen.

У межах конференції було проведено п'ять майстер-класів різноманітного спрямування, за що особливо хочемо подякувати їх організаторам, а також спільне онлайн-засідання літературно-мистецької студії «Словоцвіт» філологічного факультету Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж» і літературного об'єднання імені Миколи Бажана Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Від імені організаторів конференції дякуємо всім учасникам, співорганізаторам за надану допомогу. Переконані, що результати конференції стануть у нагоді нашій науковій спільноті й сприятимуть її професійному становленню. На майбутнє запрошуємо Вас брати участь у науково-практичних заходах, які відбуватимуться на базі Комунального закладу вищої освіти «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж».

Тримаймо освітній фронт, учімося й розвиваймося попри все, стіймо на обороні української мови, культури й освіти!

Обов'язково **ПЕРЕМОЖЕМО!**

Оргкомітет конференції

ЗМІСТ

Войцехівська Н.К., Білоус А.В.Створення рекламного образу
лексико-семантичними засобами.....1**Голованюк В.А., Лисенко Я.О.**Еволюція романного жанру
в постмодерністській літературі.....5**Зелененька І.А., Лозовська В.А.,****Горбачук-Наровецька О.В.**Жіночі голоси резистансу:
модерністські джерела
та постмодерністські перспективи.....10**Кієвська І., Рябошапка О.**Коучингові питання
на заняттях польської мови.....15**Клочко Т.В., Росса О.В., Бабій А.П.**Мовні інновації у формуванні
медіаіміджу України в контексті
російсько-української війни.....19**Коломієць О.М.**Реконструкція композиційно-семантичних
елементів газетних синоптичних текстів
в англійській, німецькій, польській
та українській мовах.....24**Комарницький Є.П.**Художня інтерпретація образу
Михайла Коцюбинського у романі
«Що записано в книгу життя...»
Михайла Слабошпицького.....28**Кулик А.І.**Особливості вербалізації концепту
РУХ/МОТІОН в англійській та українській
мовній картині світу.....32**Alina Kushnir, Yana Logova**

The peculiarities of women's colloquial speech...36

Лагола І.М., Ханас М.Р.Науково-пізнавальні казки Дніпрової Чайки
як засіб формування природничої
компетентності молодших школярів.....39**Лагола І.М., Харчук Я.Я.**Шість капелюхів – інноваційна технологія
розвитку «повнокольорового мислення»
молодших школярів (на прикладі
дитячих творів М. Вінграновського).....43**Iuliia Lebed, Victoria Kylyvnyk**Use of literary texts in learning
a foreign language.....47**Марценюк О.Г.**Особливості перекладів українською
мовою на початку ХХ ст. (до 100-річчя
з початку процесів українізації).....52**Мислицька Н.А., Заболотний В.Ф.**Формування комунікативної компетентності
здобувачів освіти під час навчання фізики....56**Мовчан А.Г., Головська І.В., Дрейчук О.В.**Підручник як інструмент розвитку
ключових компетентностей учнів.....60**Павельчук І.О.**Гра як засіб мотивації
вивчення німецької мови.....65**Ременяк С.В.**Етимологічні особливості фразеологізмів
з компонентом-антропонімом
в англійській мові.....69**Скрипник Н.І., Когутюк О.В., Турлюк С.В.**Мовленнєвий жанр як особлива складова
комунікативної компетенції.....73**Сорочан А.М.**Реалізація евфемістичного потенціалу
на прикладі мовних тактик персонажів
роману Дж. Ролінг «Гаррі Поттер
і філософський камінь».....78**Хом'як І.М.**Зросійщення прізвищ у процесі
денаціоналізації громадян України.....83**Яковенко Т.В., Ненчинська А.В.,****Василевич І.В.**Хронотоп поезії Станіслава Новицького
у метамодерністичному дискурсі.....88

CONTENTS

Nataliia Voitsekhiska, Lia Bilous

Images for advertisement created using lexico-semantic means.....1

Valentyna Holovaniuk, Yana Lysenko

The evolution of the novel genre in postmodern literature.....5

Iryna Zelenenrf, Victoria Lozovska,

Olha Horbachuk-Narovetska

Women's voices of resistance: modernist sources and postmodernist perspectives.....10

Ivona Kyivska, Olena Ryaboshapka

Coaching questions in Polish language classes.....15

Tetiana Klochko, Olena Rossa,

Alla Babiy

Language innovations in shaping Ukraine's media image in the context of the Russian-Ukrainian war.....19

Olena Kolomiets

Reconstruction of compositional and semantic elements of newspaper synoptic texts in English, German, Polish and Ukrainian.....24

Yelysei Komarnytskyi

Artistic interpretation of the image Mykhailo Kotsiubynskyi in the novel "What is written in the book of life..." by Mykhailo Sloshpytsky.....28

Anzhelika Kulyk

Specific features of the verbalization of the concept PYX/MOTION in the English and Ukrainian worldviews.....32

Alina Kushnir, Yana Logova

The peculiarities of women's colloquial speech.....36

Iryna Lagola, Maria Khanas

Dniprova Chayka's scientific and cognitive fairy tales as a means of forming junior schoolchildren's natural science competence.....39

Iryna Lagola, Yana Kharchuk

Six hats – innovative technology for the development of "full color thinking" of younger school students (on the example of children's works by M. Vingranovsky).....43

Iuliia Lebed, Victoria Kylyvnyk

Use of literary texts in learning a foreign language.....47

Olena Martseniuk

Features of translations in the Ukrainian language an the beginning of the 20th century (to the 100th anniversary of the beginning of the Ukrainization process).....52

Natalia Myslitska, Volodymyr Zabolotnyi

Formation of communicative competence of students during physics learning.....56

Larysa Movchan, Iryna Holovska,

Olesia Dreichuk

Textbook as the tool for developing pupils' key competencies.....60

Inna Pavelchuk

Game as a means of motivation to learn German.....65

Sophia Remeniak

Etymological features of phraseological units with an anthroponymic component in the English language.....69

Nadiia Skrypnyk, Oksana Kohutiuk,

Svitlana Turliuk

Speech genre as a special component of communicative competence.....73

Alina Sorochan

Realization of euphemistic potential on the example of language tactics of the novel's characters J.K. Rowling's "Harry Potter and the Philosopher's Stone".....78

Ivan Khomiak

Russification of last names in the process of denationalisation of Ukrainian citizens.....83

Tetiana Yakovenko, Lesia Nenchynska,

Inna Vasylevych

Chronotope of Stanislav Novytsky's poetry in the metamodernist discourse.....88

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1.1-125.1-5>

УДК 811.161.2'373.43:[94:355.48(477) «2022»

Ключко Тетяна Василівна

викладач кафедри української філології

*Комунальний заклад вищої освіти**«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»***Росса Олена Василівна**

вчитель вищої категорії, методист

*Ліцей цивільного захисту**Львівського державного університету безпеки життєдіяльності***Бабій Алла Павлівна**

спеціаліст вищої категорії,

старший викладач кафедри української філології

*Комунальний заклад вищої освіти**«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

МОВНІ ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ МЕДІАІМІДЖУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. Дана стаття присвячена визначенню мовних інновацій у формуванні медіаіміджу в сучасних умовах російсько-української війни. Поняття «мова» та «нація» перебувають у тісному взаємозв'язку, оскільки відсутність мови унеможливило існування нації. Від початку повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої країни відбулися певні зміни в мові. Так, передусім виникли сучасні неологізми, які відзеркалюють сучасну реальність та пов'язані із суспільно емоційним станом. З'ясовано, що під поняттям «неологізм» слід розуміти інновації лексичного характеру, адже інновації передбачають виникнення чогось нового, а неологізмами виступають лінгвістичні новотвори з новаторським характером. Визначено, що сучасні мовні інновації в сучасних умовах російсько-української війни є переважно ситуативними. Наведено головні мовні інновації, які на сьогоднішній день найчастіше зустрічаються у засобах масової інформації.

Ключові слова: неологізм, інновація, мовні інновації, російсько-українська війна, нові слова.

Tetiana Klochko

Lecturer of Department of Ukrainian Philology

*Communal Higher Education Institution**"Vinnytsia Humanities Pedagogical College"***Olena Rossa**

Teacher of the Highest Category, Methodist

*Lyceum of Civil Defense of Lviv State University of Life Safety***Alla Babi**

Teacher of the Highest Category, Teacher-Methodist

*Communal Higher education institution**"Vinnytsia Humanities Pedagogical College"*

LANGUAGE INNOVATIONS IN SHAPING UKRAINE'S MEDIA IMAGE IN THE CONTEXT OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Summary. This article is devoted to the definition of language innovations in media image formation in the modern conditions of the Russian-Ukrainian war. The concepts of "language" and "nation" are closely related, since the absence of a language makes the existence of a nation impossible. Since the beginning of the full-scale invasion of Russia on the territory of our country, there have been certain changes in the language. So, first of all, modern neologisms arose that reflect modern reality and are related to the social emotional state. The war had a rather powerful effect on society and its emotional state, which, in turn, was reflected on the linguistic level. Currently, there are many linguistic innovations in the Ukrainian language, which have not only become commonplace, but also quite popular in the world as a whole. However, it is worth noting that in addition to the desired language innovations, there are also unnecessary ones that have a negative impact on the Ukrainian language, as they significantly complicate communication. It has been found that the concept of "neologism" should be understood as innovations of a lexical nature, because innovations imply the emergence of something new, and neologisms are linguistic innovations with an innovative character. It is quite important in linguistics to distinguish between the concepts of "neologisms" and "innovations", as this makes it possible to form a concrete awareness of the language system and to systematize the study of the language, which is developing quite dynamically in modern conditions. Despite the fact that these two concepts refer to modern linguistic phenomena, neologism from the point of view of the main indicator of modern words is considered a kind of phenomenon in relation to linguistic innovations. It was determined that modern language innovations in the modern conditions of the Russian-Ukrainian war are mainly situational. The main language innovations that are most often found in mass media today are given. It has been established that the most effective method of creating language innovations in modern military conditions should be considered to be sufficiency. Having studied the lexical and word-forming innovations, it should be noted that telescoping is a modern and quite productive model of word formation in the modern Ukrainian language. This is the main means and method of clearly expressed economy in the word-forming plane. Currently, many information sources, in particular social networks, repeatedly use telescoping, which makes it possible to emotionally and expressively color modern broadcasting.

Keywords: neologism, innovation, linguistic innovations, Russian-Ukrainian war, new words.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що мова вважається доволі чутливою системою, яка безперервно розвивається та удосконалюється. На розвиток мови позначаються чимало факторів, як позитивного, так і негативного характеру. Наша держава на сьогоднішній день знаходиться в доволі складному стані, що пов'язано із сучасною російсько-українською війною. Так, війна досить потужно позначилася на суспільстві та його емоційному стані, що, своєю чергою, відбилося і на мовному рівні. На даний час в українській мові існує чимало мовних інновацій, які не лише вже стали буденними, але й доволі популярними і у віті в цілому. Проте, варто зазначити, що крім бажаних мовних інновацій, існують ще й зайві, що негативно позначаються на українській мові, оскільки значно утруднюють комунікацію. Загалом, можна відмітити, що мовні інновації в українській мові віддзеркалюють мовні уподобання нової ери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які займалися дослідження мовних інновацій варто виокремити таких як К. Атаманчук, С. Гриценко, І. Демешко, С. Єлісєєва, Д. Задорожня, Є. Карпіловська, Л. Кислюк, Н. Клименко, І. Козинець, Ж. Колоїз, О. Семен, М. Слюсаревський та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри існування чималої кількості напрацювань з даної проблематики, на сьогоднішній день не достатньо дослідженим є питання мовних інновацій, які виникли із початку повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої країни.

Мета статті полягає у визначенні мовних інновацій у формуванні медіаіміджу в сучасних умовах російсько-української війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Досить значна кількість нових слів виступають похідними елементами, які утворені завдяки словотворчих мовних ресурсів. Через це словотвірний підхід вважається невід'ємним елементом вивчення неологізмів, оскільки визначає специфічні особливості їхньої форми та порядку виникнення. Водночас доцільно відзначити, що крім популярних на даний час словотворчих засобів залучаються також і сучасні досі невідомі засоби, а використання звичних несумісних дериваційних складових визначає появу сучасних словотвірних моделей. Через це в сучасних умовах необхідно переосмислити та термінологічно систематизувати сфери досліджень стосовно сучасних «неологізмів» та мовних інновацій.

У сучасній українській лінгвістиці для позначення нових мовних явищ традиційно використовують термін «неологізм», що цілком природно, адже слова як номени є найпомітнішими й найчисельнішими виразниками нового в мові. Відповідно саме лексеми мали й мають пріоритетну увагу дослідників інноваційних явищ, що зумовило формування неології як окремої галузі мовознавчої науки. За буквального тлумачення та етимологією неологізм (з грец. – «нове слово») відсилає власне до слова, і якщо обмежуватися суто лексичним рівнем, то цей термін не викликає жодних суперечностей. Однак якщо зважати на те, що нові одиниці з'являються на різних мовних рівнях, то як «претендент» на позначення

усіх нових одиниць мови термін неологізм видається невідповідним, недостатнім [5, с. 32].

У суспільстві неологізми виникають із декількох причин, наприклад, виникає потреба назвати нові предмети, поняття, властивості, дії або якості такою лексичною одиницею, яка найбільш яскраво передаватиме настрій суспільства у той час, коли цей неологізм утворився. Також за певних обставин у стані емоційного підйому або експресії людина може створити нову лексичну одиницю, яка потім закріпиться у соціумі і перейде до активного вокабуляру серед інших людей, ставши спочатку неологізмом, а вже потім набути статусу постійно вживаних слів повсякденного життя [4, с. 139].

Однак і сама мова, і знання про неї не стоять на місці. Із часом очевидним став факт появи нових одиниць на різних мовних рівнях (не лише на лексичному) і потреба в термінологічному оформленні таких явищ. Попри це за традицією чимало лінгвістів у своїх працях інноваційне й досі називають неологічним. Почасти такий вибір пояснюють широким тлумаченням поняття «неологізм», що охоплює всі мовні рівні: «У широкому розумінні неологізмом можна вважати все те нове, що характеризує зміни і розвиток мови» [8, с. 82].

Натомість інновація (з англ. – «нововведення») є універсальним міждисциплінарним позначником нових явищ. У лінгвістиці ж інновацією називають нововведення й зміни на будь-якому рівні мови й відповідно «за належністю нових одиниць до певних рівнів мовної системи виділяють інновації фонетичні, графічні, морфемні, словотвірні, лексичні, фразеологічні та граматичні (морфологічні й синтаксичні)» [6, с. 10]. Відтак термін «лінгвістична інновація» включає в себе багаторівневі явища, а тому неологізм вважатися одним з її різновидів.

Термін «інновація» порівняно недавно ввійшов до наукового вжитку на позначення складного поняття, пов'язаного з динамікою процесів, що повсякчасно відбуваються в мові. Інновації – це новотвори, а також включення і входження в мову, зумовлені перерозподілом значень у видах і жанрах мовлення; це і відродження слів та висловів із минулих епох. До новотворів (неологізмів), ми вважаємо, є всі підстави віднести іншомовні запозичення, адже запозичення на певному етапі розвитку мови – це нові слова, що позначають нові реалії, нові поняття доти, доки поняття, що виражаються ними, не стають звичними, після того вони міцно входять до словникового складу і вже не сприймаються як нові. Інновації найсильніше і найрізкіше виявляються в мові періодичних видань, радіо та телебачення, у цій сфері вони найбільше зосереджені [1, с. 98].

У контексті охопності понять варто також зауважити, що досі немає загальноприйнятого визначення неологізма (у вузькому значенні), а отже – і єдиного розуміння позначуваних ним явищ. Різні тлумачення породжують різні визначення обсягу охоплюваних одиниць: від лише слова, до слова, його значення, словосполучення, фразеологізма вкупі. Своєю чергою різне визначення обсягу поняття породжує виділення чималої кількості типів неологізмів (новотвори, дериваційні неологізми, неосемантизми, неозапозичення, неофраземи та ін.) і численні

класифікації. При цьому автори класифікацій не надають виділеним видам термінологічної одноманітності, що ускладнює сприйняття їх як частин єдиної системи. Упровадження ж терміна «інновація» і його різновидів з уточнювальними прикметниками (лексична, семантична, словотвірна та ін.) дозволяє не лише значно розширити коло позначуваних одиниць без «підлаштування» традиційної неологічної термінології під нові знання й потреби, а й вибудувати струнку, зрозумілу й необтяжену зайвими термінами системою нових явищ мови [5, с. 66].

Російсько-українська війна кардинально змінила життя багатьох людей, викликала шквал негативних емоцій, змусила знайомитися з тими реаліями, які переважна більшість мирного населення України не знала, займатися тими видами робіт, які не були раніше у сфері їхньої професійної зацікавленості. Зрозуміло, що омовлена реакція соціуму на ці зміни не заборилася і як наслідок – з'ява новотворів із образливим для супротивника відтінком. Напоширені російські новотвори початку ХХІ ст. (майдауни, майданути 'образливі назви прихильників Євромайдану', карателі 'українці, які мали знищувати російськомовних громадян', жидобандерівці 'людина єврейської (але необов'язково) національності, яка є патріотом України', правосеки 'прихильники «Правого сектору»', націонал-зрадники 'російські громадяни, які не підтримують офіційну ідеологію РФ', фашистська (київська) хунта 'українська влада', фашистські молодчики 'аналог націонал-соціалістичних штурмовиків Німеччини початку 1930-хрр.', вишиватник 'український аналог ватника') українці відреагували із властивою дипломатичною ментальністю (колоради 'прихильники Росії, що використовують Георгіївську стрічку як розпізнавальний знак, що кольором нагадує забарвлення колорадського жука', сепари 'особи, що закликають до відокремлення частини держави', ватники 'люди з (пост)радянською ментальністю, які щиро не розуміють, навіть існує держава Україна', беркутята 'представники спецпідрозділу «Беркут», зелені чоловічки 'російські військові без розпізнавальних знаків') [2, с. 10-11].

Війна, яка зненацька прийшла на нашу рідну землю, дуже сильно збагатила українську мову неологізмами. Особливу увагу приділимо новоствореним дієсловом, які виникли okazіonalно та набули широкого використання серед українського народу. Яскравими прикладами є заукраїнити (ukrainied), що означає спробувати щось відняти, але отримати за це на горіхи і повернутися ні з чим; чорнобаїти (Chornobaite) – постійно повторювати одне й те ж саме без отримання результату, неологізм має своє походження від селища Чорнобаївка у Херсонській області, яке потрібно протистояло діям ворога; макронити (Macronite) – висловлювати занепокоєння, але нічого не робити по ділу, щоб допомогти, неологізм виник від прізвища президента Франції Макрон / Macron; від прізвища ще одного політика було взято корінь для утворення неологізму шойгувати / shoiguig, яке означає вдавати вигляд наче все йде так, як планувалося, хоча насправді все дуже погано; кімити – зберігати оптимізм попри все, слово пішло від прізвища українського

політика Кім, який протягом війни завжди зберігає оптимізм, посмішку на обличчі та неабияк підтримує український народ; наволонтерити – знайти щось, що неможливо було дістати; кадирити – видавати бажане за дійсне [7, с. 136].

Антропонім Б. Джонсонюк утворено з позитивною семантикою за типовою словотвірною моделлю. Із негативною конотацією вжито префіксальні лексеми недоцар, недофюрер. Досить продуктивні і композитні утворення (бандеромобіль – 'українська бронемашина на базі ГАЗ-66, створена активістами Ніжина під час війни на сході України' (Fb, 1 серпня 2022); плитоноска (від англ. platecarrier) – 'легкий бронезилет, який дає змогу зберігати максимальну мобільність бійця', раписти, путлерюгенд, русонацисто, свинособаки, картопельфюрер) [9, с. 11].

На сьогоднішній день мова виступає своєрідним важелем розвитку патріотизму та водночас провідником дослідження української історії та звичаїв. Мова демонструє всьому світові український народ, оскільки її вважають національним «ореолом». Водночас мова дає можливість ідентифікувати національну приналежність.

Новотвори воєнного часу набувають у контексті стилістичного забарвлення, а когнітивно-асоціативні процеси сприяють виникнення неолексем способом телескопії, який останнім часом став досить популярним і продуктивним. Характерно, що такі новотвори виникають переважно внаслідок семантичного розширення структурних компонентів: кацапстан, оркостан, рапастан, russiastan із відповідною конотацією. Компонент стан- трансформується в афіксоїд, що сприяє творенню номенів та цим типом: росіястан, бандостан. На позначення президента Білорусі також із конотативним значенням уживається неолексема бульбозавр, картопельфюрер. На позначення президента РФ уживаються телескопізми з негативною конотацією путлер, путанік. Неолексема чебурнет, путлернет – на позначення російського автономного інтернету. Новотвори арестовлення, арестол (Арестович + мовлення, Арестович + корвалол) утворені способом телескопії на позначення заспокоїливого мовлення та відео суб'єкта. Подібні інновації повністю або частково поєднують семантику структурних компонентів, утворені за допомогою усічених основ чи слів: літакопад, генералопад. Злиттям компонентів словосполучення та суфіксальними морфемами -ець, -ник утворено слова мизамирець, неначасник. Помітна тенденція до творення десубстантивів (чорнобаїти, забайрактарити, застінгерити, відджавелініти, заджавелініти), денумеративів (задвухсотити, затрьохсотити), девербативами (присвітити) вербативного блоку [3, с. 13].

Крім того, що країну-агресора почали масово писати з маленької літери – росія, рф, створилися неологізми ерефія, расея для зневажливого позначення ворогуючої країни. Найцікавіша новостворена назва – це Оркленд або Оркостан. Таке порівняння виникло на початку війни, коли росіян почали називати орками (від англ. Orcs) – вигадані істоти з фантастичних творів. Дж. Р.Р. Толкін згадував у своїх творах орків як брудних, неотесаних та низько інтелектуальних істот, які бездумно нищили все на своєму лише за наказом свого володаря. (Жулінська, 2018: 9).

Такий неологізм не дарма виник у вжитку серед українців, адже до нашої країни прийшли саме не люди, а орки, які здатні нести лише смерть. Дослідивши етимологію слова орки глибше, можна зазначити, що у давньому Римі існував Orcus, божество смерті та підземного світу. (Жиленко, 2022: 59). Також із книги Толкіна була взята назва чорної країни, а саме Мордор. Така назва країни-агресорки стала символічною для України, адже вона передає оцінне ставлення нашого народу до ворожої країни. «Черговий фейк мордору про «Азов» і санаторій на Полтавщині розвінчує Біленький» (ЧФМ) [7, с. 138].

Таким чином, найбільш ефективним методом створення мовних інновацій в сучасних воєнних умовах слід вважати суфіксацію. Дослідивши лексико-словотвірні інновації слід відмітити, що телескопія є сучасною та доволі продуктивною моделлю словотворення у сучасній українській

мові. Це головний засіб і метод явно вираженої економії в словотвірній площині. На даний час чимало інформаційних джерел, зокрема соціальних мережі, неодноразово використовують телескопізми, що дає можливість емоційно-експресивно забарвити сучасне мовлення.

Висновки. Отже, на основі вище наведеного можна дійти висновку, що досить важливо у мовознавстві виокремлювати поняття «неологізми» та «інновації», оскільки це дає можливість сформувати конкретне усвідомлення мовної системи та систематизувати дослідження мови, яка в сучасних умовах доволі динамічно розвивається. Попри те, що ці два поняття іменують сучасні мовні явища, проте неологізм з точки зору головного показника сучасних слів вважається видовим феноменом стосовно мовних інновацій. В свою чергу, мовні інновації включають в себе сучасні словотвірні інструменти, моделі та значення.

Список літератури:

- Атаманчук К. М., Семен О. Я. Функціонування запозичень у сучасній українській мові. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-12-14.10.2022.pdf#page=318> (дата звернення: 06.09.2023).
- Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022 року. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 2 (32). С. 9–13.
- Демешко І. М. Інноваційні словотвірні процеси в українській мові. URL: https://www.researchgate.net/profile/Hanna-ganna-Anna-Onkovych/publication/370324144_Novitni_termini_mediadidaktiki_v_strukturi_rozdiliv_speckursu_profesijno_orientovna_mediaosvita/links/644aa51e97449a0e1a607f80/Novitni-termini-mediadidaktiki-v-strukturi-rozdiliv-speckursu-profesijno-orientovna-mediaosvita.pdf#page=43 (дата звернення: 06.09.2023).
- Єлісєєва С. В. Концептуальна метафора у воєнному дискурсі та її переклад. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 38. С. 138–140.
- Задорожня Д. В. Словотвірні інновації в неології? (Термінологічна думка). *Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах*. 2023. С. 60–64. URL: <https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/%D0%9D%D0%95%D0%9E-2023%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%9B%D0%98%20+%20%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%9A%D0%90.pdf#page=63> (дата звернення: 06.09.2023).
- Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі: монографія. Київ: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2008. 336 с.
- Козинець І. Відображення війни у мові крізь призму неологізмів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61. С. 135–140.
- Колоїз Ж. В. До питання про диференціацію основних понять неології. *Вісник Запорізького ун-ту. Філологічні науки*. 2002. № 3. С. 78–83.
- Слюсаревський М. М. Термінологічний словник російсько-української війни. Київ: Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України, 2022. 20 с.

References:

- Atamanchuk K. M., Semen O.Ia. Funktsionuvannia zapozychen u suchasni ukrainiskii movi [Functioning of loanwords in the modern Ukrainian language]. Available at: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/10/INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-OF-WORLD-SCIENCE-12-14.10.2022.pdf#page=318> (accessed September 06, 2023).
- Hrytsenko S. (2022) Movni innovatsii rosiisko-ukrainskoi viiny 2022 roku [Linguistic innovations of the Russian-Ukrainian war of 2022]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University*, no. 2 (32), pp. 9–13.
- Demeshko I. M. Innovatsiini slovotvirni protsesy v ukrainiskii movi [Innovative word-formation processes in the Ukrainian language]. Available at: https://www.researchgate.net/profile/Hanna-ganna-Anna-Onkovych/publication/370324144_Novitni_termini_mediadidaktiki_v_strukturi_rozdiliv_speckursu_profesijno_orientovna_mediaosvita/links/644aa51e97449a0e1a607f80/Novitni-termini-mediadidaktiki-v-strukturi-rozdiliv-speckursu-profesijno-orientovna-mediaosvita.pdf#page=43 (accessed September 06, 2023).
- Ieliseieva S. V. (2019) Kontseptualna metafora u voiennomu dyskursi ta yii pereklad [Conceptual metaphor in military discourse and its translation]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University*, no. 38, pp. 138–140.
- Zadorozhnia D. V. (2023) Slovoformni innovatsii v neolohii? (Terminologichna dumka) [Word-forming innovations in neology? (Terminological opinion)]. *Leksiko-hramatychni innovatsii v suchasnykh slovianskykh movakh – Lexico-grammatical innovations in modern Slavic languages*, pp. 60–64. Available at: <https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/2023/materiali%20konf/%D0%9D%D0%95%D0%9E-2023%20%D0%9C%D0%90%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%90%D0%9B%D0%98%20+%20%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%9E%D0%96%D0%9A%D0%90.pdf#page=63> (accessed September 06, 2023).

6. Klymenko N. F., Karpilovska Ye. A., Kysliuk L. P. (2008) *Dynamichni protsesy v suchasnomu ukrainskomu leksykonі: monohrafiia* [Dynamic processes in the modern Ukrainian lexicon: monograph]. Kyiv: Vydavnychy Dim Dmytra Buraho. (in Ukrainian)
7. Kozynets I. (2023) Vidobrazhennia viiny u movi kriz pryzmu neolohizmiv [Reflection of war in language through the prism of neologisms]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current issues of humanitarian sciences*, vol. 61, pp. 135–140.
8. Koloiz Zh. V. (2002) Do pytannia pro dyferentsiatsiiu osnovnykh poniat neolohii [To the question of the differentiation of the main concepts of neology]. *Visnyk Zaporizkoho un-tu. Filolohichni nauky – Herald of Zaporizhzhia University. Philological sciences*, no. 3, pp. 78–83.
9. Sliusarevskyi M. M. (2022) *Terminolohichni slovnyk rosiisko-ukrainskoi viiny* [Terminological dictionary of the Russian-Ukrainian war]. Kyiv: In-t sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. (in Ukrainian)